

KONTRACEPCIJA vs POBAČAJ (2): Udruga Sofija pokrenula veliko istraživanje o dostupnosti kontracepcije

Piše: Renata Ivanović | 28/05/2024

Svi znamo da je dovođenje u pitanje prava žene na pobačaj i onemogućavanje ove zdravstvene usluge u Hrvatskoj već godinama u porastu, najviše zbog primjene priziva savjesti kod ginekologa i drugih zdravstvenih djelatnika. Čak se i smatra da je onemogućavanje dostupnosti zakonom omogućenog pobačaja ono najteže kršenja prava žene na izbor i odlučivanje o svom reproduktivnom zdravlju. Međutim, to nije točno.

Prema svim relevantnim pokazateljima i istraživanjima provedenim tijekom protekla dva desetljeća najviše se prava žena na reproduktivno zdravlje uzastopno krši kod pitanja kontracepcije. Štoviše, posljednjih godina taj je trend u porastu. Hrvatska je i ove godine na Europskom atlasu kontracepcije pala na ljestvici među 47 zemalja koje se istražuju i analiziraju po dostupnosti i primjeni kontracepcije kao metode očuvanja reproduktivnog zdravlja žena te po informacijama koje nacionalne zdravstvene ustanove pružaju svojim građanima na svojim internetskim stranicama. Hrvatska je lani bila 35., a ove godine je opet pala bliže dnu na 37. mjesto. Usporedbe radi, nama po naslijeđu zdravstvenog sustava vrlo usporediva zemlja Slovenija, nalazi se na visokom 6. mjestu na Europskom atlasu kontracepcije, a Albanija, koja nema dobro naslijeđe kvalitetne zdravstvene skrbi u području reproduktivnog zdravlja nalazi se na visokom 10. mjestu ove ljestvice koja pokazuje koliko države i njihovi zdravstveni sustavi i zdravstvene politike ulažu u unaprjeđenje reproduktivnog zdravlja svojih građana.

Ljerka Oppenheim

„U Hrvatskoj se ništa ne ulaže u kontracepciju i njezinu dostupnost građanima. Nema javno dostupnih informacija putem internetskih stranica zdravstvenih ustanova, ne postoji u školi edukacija mladih, a liječnici često ženama o kontracepciji uopće ne govore, a kad ih i pitaju informacije ili ih upućuju na metode koje oni smatraju pogodnima, bez da ženama daju informacije o u Hrvatskoj dostupnim metodama, ukupno ih je 17, a pomoću kojih bi za sebe donijele informirane odluke o kontracepciji koja njima najbolje odgovara. Osim toga, kad i propišu kontracepciju, mahom prema našim informacijama liječnici propisuju hormonske pilule, s pacijenticama ne razgovaraju o mogućim nuspojavama koje će

imati i kako da na njih reagiraju, kako da se s njima nose. Kad je riječ o nuspojavama šire se samo negativne priče, tako da se kontracepcija često i odbacuje kao metoda u široj javnosti – naglasila je **Ljerka Oppenheim** iz udruge Sofija koja se bori za uspostavu ljudskih prava, a upravo je pokrenula veliko istraživanje o stavovima i iskustvima o kontracepciji.

Online nasilje je jednako stvarno kao i offline!

BaBe! AEM AGENCY FOR ELECTRONIC MEDIA

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za mlade

Prostorna agencija
Europske unije

Prijavi na platformi Neon

Projekt je financiran sredstvima Europske unije iz programa ERAR (Glasovi, Jednakiost, Prava i Vrijednosti) i sufinanciran sredstvima Ureda za mlade Vlade Republike Hrvatske. Građani, obratite i mišljenja o dobroti i sigurnosti usluge B.A.B.E. i njezinim partnerima. Europska unija i Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za informacije sadržane u ovom promidžbenom materijalu.

Prijavi online nasilje

NEON

Pozivaju građane da se uključe u istraživanje, ono je anonimno, a provodi se u cijelog Hrvatskoj.

Anketa je dostupna na ovom **LINKU!**

Do ideje istražiti što građani misle o kontracepciji, da li im je dostupna i kakva su im iskustva iz zdravstvenog sustava kad je o toj temi riječ, udruga Sofija je došla nakon obrade rezultata također velikog istraživanja o stavovima o pobačaju u Hrvatskoj, kojega su provele protekle jeseni.

„Obrađujući rezultate istraživanja o pobačaju shvatili smo da je kontracepcija kao medicinska tema u Hrvatskoj potpuno zanemarena, a s druge strane imamo pravi labirint kroz koji se kontracepcija provlači. To su kulturološke norme, vjerska uvjerenja, dostupnost zdravstvenih usluga te, naravno, i one zakonske prepreke. Iako je kontracepcija načelno prihvaćena postoje velike prepreke u pristupu i korištenju kontracepcijskih metoda“, naglasila je **Sanja Siročić** iz udruge Sofija do kojih ih je spoznaja prethodno istraživanje o pobačaju dovelo, a u kojem je bilo pitanja i

o kontracepciji:

„Jedna od primarnih prepreka je utjecaj konzervativnih stavova, posebice vjerskih institucija. Hrvatska ima pretežno katoličko stanovništvo, a Katolička crkva tradicionalno promiče prirodne metode planiranja obitelji umjesto umjetne kontracepcije. To stvara stigmatu oko upotrebe kontracepcije, osobito među konzervativnijim zajednicama, utječe na javni diskurs i politike u vezi s reproduktivnim zdravljem. Tu je i nedostatak sveobuhvatnog seksualnog obrazovanja, pa imamo praznine u znanju mladih o kontracepciji i njezinoj primjeni. Osim toga, pristup uslugama kontracepcije je znatno ograničen u ruralnim područjima, što dodatno komplicira pristup reproduktivnoj zdravstvenoj skrbi. Iako je kontracepcija legalna i dostupna, postoje određena ograničenja i zahtjevi. Primjerice, maloljetnici mlađi od 18 godina moraju imati pristanak roditelja za pristup kontracepciji, što mladim ljudima može predstavljati prepreku, pa kontracepciju neće koristiti. Osim toga, određene vrste kontracepcije, kao što je hitna kontracepcija, mogu biti dostupne samo uz recept, što ograničava pravovremeni pristup. Zakoni, pravilnici i etički kodeksi omogućuju svim zdravstvenim radnicima priziv savjesti. U ljekarni se to odnosi na izdavanje kontracepcije ili hitne kontracepcije, neovisno o tome je li je propisao ginekolog ili se kupuje bez recepta. I znamo da se u Hrvatskoj događa priziv savjesti kad ljekarnici odbiju izdati kontracepciju. I naposljetku, Hrvatska ne pokriva troškove kontracepcije za mlade osobe ni za ranjive skupine poput nezaposlenih ili osoba niskih primanja.“

Prekinuti snošaj nije metoda kontracepcije

*U Hrvatskoj niti jedna zdravstvena ustanova nema online dostupne informacije o kontracepciji koja je građanima u zemlji dostupna. Hrvatski zavod za javno zdravstvo na svojoj mrežnoj stranici takve rubrike nema, o čemu smo **pisali** u prošlom nastavku ovog serijala. Tek na stranici spolnozdravlje.hr, a koju HZJZ sufinancira udruzi HUHIV, ima pod rubrika Metode kontracepcije. A na prvom mjestu metoda je – apstinencija. Što je potpuna logička glupost. Ako nema seksualnog odnosa nema ni potrebe primjenjivati kontracepciju, pa se apstinencija ne može metodom ni*

zvati.

Stoga ne čudi da je pobačaj mnogim ženama i metoda kontrole rađanja. Godišnje čak dvije trećine žena koje imaju pobačaj na zahtjev ima dvoje i više djece. Kako nikada nije istraženo jesu li koristile kontracepciju i koju metodu, možemo samo nagađati da, ako i jesu, oslanjali su se na prirodne metode, računanje plodnih dana. Ili se primjenjivao prekinuti snošaj, što nije metoda kontracepcije, ali se takvom u Hrvatskoj smatra, po čemu smo također jedna od rijetkih zemalja u EU.

I rezultati istraživanja o pobačaju govore tome u prilog. Pobačaj je u svim okolnostima potpuno prihvatljiv za 75 posto ispitanika i ispitanica. Prihvatljiv je i vjernicama i vjernicima, od ukupnog broja ispitanika 43 posto se izjasnilo vjernicima. Od njih 16 posto ispitanica, koje su se izjasnile vjernicama, imalo je inducirani pobačaj. I kad pogledamo odgovor na pitanje treba li Crkva odlučivati o prekidu trudnoće, 91 posto ispitanica i ispitanika reklo je ne, što također govori o tome da se u društvu stvara lažan dojam kako su protivnici pobačaja, a tako i kontracepcije – vjernici. Tako ne drži vodu ni opravdanje vlasti, a koje često možemo čuti, da se vjernicima preko zdravstvenih ustanova ne treba nametati kontracepcija. Rezultati istraživanja udruge Sofija koje je imalo i pitanja o dostupnosti i kvaliteti reproduktivnog zdravlja govore kako 30,7 posto žena kod svog ginekologa ne može dobiti savjet vezan za svoje zdravlje i trudnoću, a 29,1 posto kod svog ginekologa može ostvariti samo djelomično. Istraživanje govori i kako više od 50 posto ispitanica smatra da liječnici i ginekolozi nameću svoje stavove tijekom pregleda, umjesto da ženama pruže sve potrebne informacije o njihovom zdravlju i stanju.

Što kaže zakon o kontracepciji?

O kontracepciji par je članaka definirano u Zakonu o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece. To je onaj zakon iz 1978., pa dorađen 2009. godine, kojega kolokvijalno zovemo zakon o pobačaju, a kako znamo, trebao je odlukom Ustavnog suda biti donesen novi prije osam godina. Ali nije, jer je HDZ-ova Vlada i protekli mandat **vješto izbjegla pred Sabor** iznijeti svoj prijedlog zakona. Opravdano sumnjamo da će HDZ-ova Vlada u političkom braku s Domovinskim pokretom, koji pitanje pobačaja ne smatra pravom na reproduktivno zdravlje, a ženama bi pravo na izbor zakonski onemogućio – u novom mandatu pred Sabor ići s prijedlogom novog zakona.

Dakle, u tom starom i još aktualnom zakonu kontracepcija se najviše bavi sterilizacijom, koja je obrađena u par dodatnih članaka, a koji se odnose isključivo na sterilizaciju žene. O trajnoj kontracepciji, odnosno sterilizaciji muškaraca, točnije vazektomiji u zakonu ni riječi. Navedeni zakon kontracepciju nadalje definira kao način sprečavanja neželjenog začeća te navodi niz zakonskih prava koje građani imaju vezano uz kontracepciju: pravo na upoznavanje s metodama i prednostima planiranja obitelji (a najveća je izbjegavanje neželjene trudnoće, kako bi se izbjegao i pobačaj). Tako zakon kaže da građani imaju pravo biti informirani sa značenjem kontracepcije i posljedicama primjene određenih metoda, kao što imaju pravo dobiti i sve druge oblike pomoći kao zdravstveni osiguranici i od svojih liječnika, a u vezi su s planiranjem obitelji i pravom na pristup sredstvima za pravovremeno sprečavanje začeća kao i na izbor tih sredstava.

Prethodni članci iz serijala "Kontracepcija vs pobačaj":

KONTRACEPCIJA vs POBAČAJ (1): Napokon bez mitova i laži – 'Sve o kontracepciji' u knjizi Lucije Tešija